

ПРО ДАТУВАННЯ ПОЖЕЖІ НА УКРІПЛЕННЯХ ФОРТЕЦІ XVII—XVIII ст. У с. БІЛИКИ

У статті подано аналіз шару, який утворився внаслідок пожежі на укріпленнях пізньосередньовічної фортеці сотенного містечка Білики Полтавського полку (тепер смт Білики Кобеляцького р-ну Полтавської обл.), і запропоновано кілька вірогідних дат руйнації укріплень.

Ключові слова: XVII—XVIII ст., Полтавщина, сотенне містечко Білики, фортеця

При зачистці профілю валу південно-східної лінії укріплень фортеці XVII—XVIII ст. у селищі Білики розвідковими роботами 2008 р. було виявлено прошарок горілого ґрунту (рис. 1) потужністю 0,04—0,08 м із вмістом золи, вуглин та фрагментів кераміки з підпалинами, що фіксувався з глибини 1,05 м від репера (Калашник 2008, с. 127). На нашу думку, шар фіксує епізод пожежі на захисних укріпленнях, пов'язаної із військовим нападом. Тут пропонується інтерпретація цієї події з історії сотенного містечка. Матеріали також дозволять уточнити інформацію щодо подібного шару, виявленого у 2007 р. та інтерпретованого як рештки згорілої кити (Калашник 2007, с. 86—87, рис. 2).

Залишки білицької сотенної фортеці археологічно досліджені доволі добре у порівнянні з іншими сотенними містечками Полтавщини. Вперше відомості про рештки фортифікацій увів до наукового обігу М.О. Макаренко за матеріалами Центрального статистичного комітету 1873 р.: «Городок внутри м. Белики; в длину = 300, в шир. 112 и в окр. 500 саж.; кругообразный; поверхность ровная под постройками; на высоком месте, недалеко от Ворсклы; валы и рвы с ЮЗ и С; длина валов = 361, шир. = 2 саж.; входы с З и С. Городок, по преданию, сооружен запорожцами от набегов на них татар, ляхов и др. народов; о раскопках и находках ничего не известно» (Макаренко 1917, с. 10). У 1890 р. на сторінках часопису «Полтавські епархіальні відомості» з'явився допис священика П. Романовського про історію Біликів, де краєзнавець зауважив: «Когда возникло местечко Белики и почему оно называется этим именем, об этом никаких сведений мы не имеем. По некоторым соображениям и догадкам, можно с достоверностью заключить, что оно принадлежит к самым ранним поселениям в этом краю, и было стратегическим пунктом, с хорошей в

то время земляной крепостью, следы которой и по настоящее время виднеются» (Романовский 1890, с. 174).

Детально описав та картографував (рис. 2, 1) укріплення В.Г. Ляскоронський (Ляскоронський 1995). Дослідник точно локалізував залишки фортеці і здійснив її обміри. Ці роботи проводилися на вимогу підготовчих комітетів XII, XIII та XIV археологічних з'їздів. Білицькі матеріали були включені дослідником до праці в «Трудах XIII археологического съезда в Екатеринославе»: «Городище помещается на высоком, вдающемся в речную долину, мысообразном выступе, омываемом с трех сторон течением р. Ворсклы. По своим очертаниям Беликское городище представляет форму не совсем правильного овала, окаймленного почти со всех сторон довольно хорошо сохранившимся валом и рвом, которые уничтожены только в той части, где находится въезд в городище: здесь вал и ров уничтожены для расширения площади, на которой помещается церковь. Диаметр городища, по длинной оси, имеет около 170, а по узкой — от 120 до 150 саж. (362 та 255,6—319,5 м відповідно — Є. К.). Высота вала, в общем, около 3 или 4 саж., считая от основания рва, но местами она почти вдвое выше. Глубина рва до 1—2 саж., при ширине от 3 до 7 саж» (Ляскоронський 1995, с. 38)

Напередодні Другої світової війни залишки городища обстежував музейник із Полтави М.А. Стан і навів такі дані: «Довжина 600 м, ширина 225 м, округле, загальна довжина валів 726 м, ширина 4 м. Входи — зі Сх. та Зх.». Він відзначав незадовільний стан збереженості пам'ятки, зокрема руйнацію східної лінії укріплень. Досить цікаве та неоднозначне повідомлення М.А. Стан залишив про знахідки «ліпної, зрідка пригладженої кераміки з мало відігнутими назовні вінцями» (Зі щоденникових... 1994, с. 27, 30). Ці знахідки можна трактувати як близькі до давньоруського періоду.

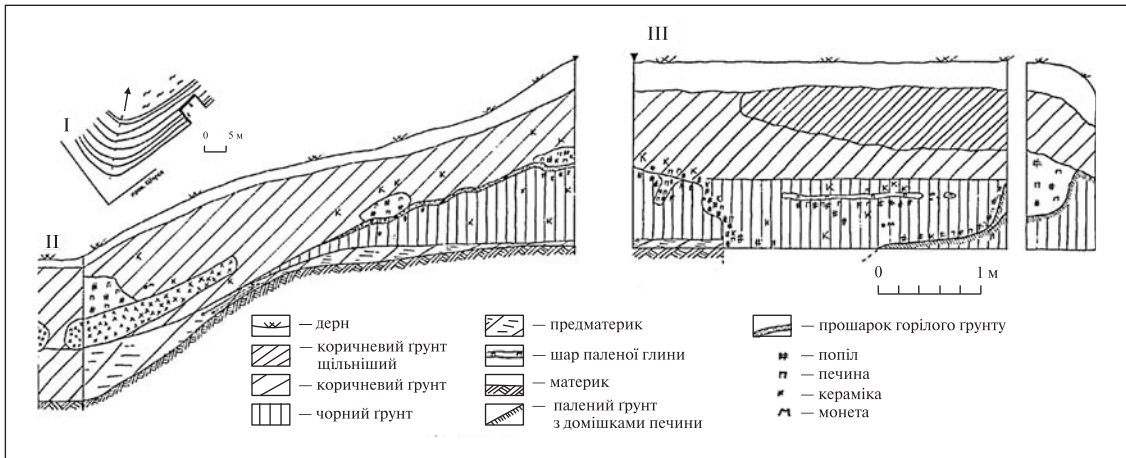

Рис. 1. Білики, куток Гора. Місце зачистки валу (I) і його перетини (II, III)

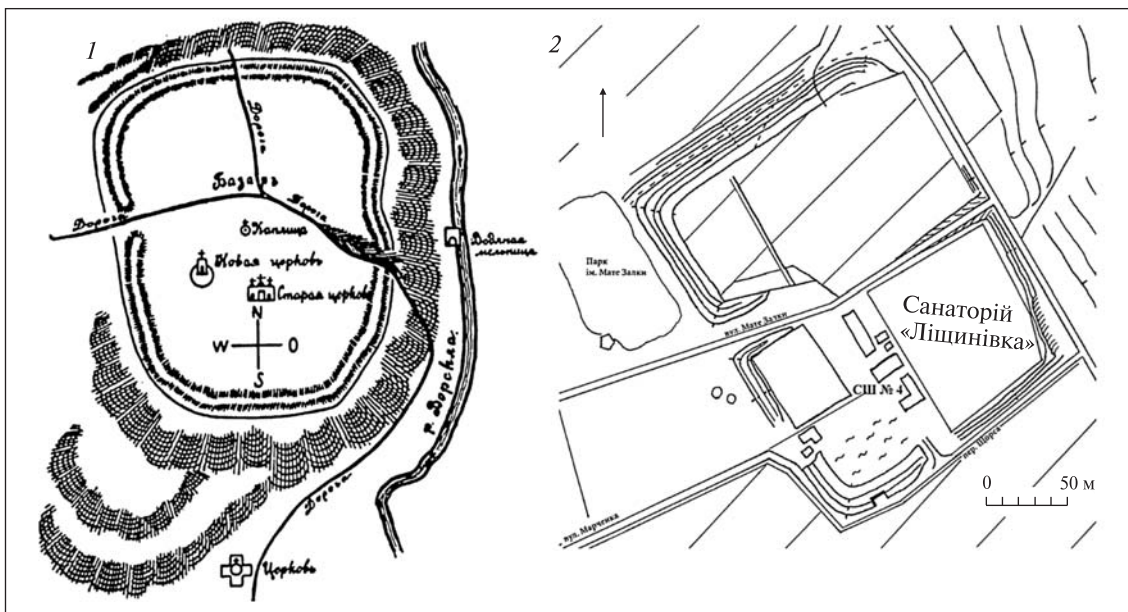

Рис. 2. Білики. Укріплення фортеці сотенного містечка за Ляскоронським 1904 (1) та автором 2008 (2)

Можливо, саме відомості П. Романовського та інформація М.А. Стана сприяли появі низки статей про давньоруське минуле Білицького городища. О.В. Серов висунув гіпотезу, що селище Білики виникло у XII ст. як елемент ворсклинської лінії укріплень: Полтава—Решетники—Нові Санжари—Білики, яка захищала край від набігів степовиків-половців (Серов 1992, арк. 2). Розвідками О.В. Серова у північно-східній частині Білицької фортеці виявлено фрагменти кераміки XII—XIII ст. (Мироненко 1998, с. 67), а укріплення вперше зафіксовано на фото (Серов 1992, рис. 10). О.Б. Супруненко ввів до наукового обігу шиферне прясло, рибальський гачок та свинцевий литий гудзик, вживаний у X—XIII ст. (Супруненко 1999, с. 26, рис. 8, 1, 2). Також архе-

олог повідомляє про знахідки Г.О. Сидоренко давньоруської кераміки в Біликах (Супруненко 1999, с. 26). Однак відомого на сьогодні давньоруського матеріалу з городища замало для підтвердження наведеної гіпотези, відповідний матеріал не фіксувався і у зачистках валів укріплень. Попри це гіпотеза про давньоруське походження Біликів досить логічна. Ворскла поблизу селища утворює кілька лук, завдяки яким подекуди в річці природно утворилися зручні броди. Це дозволяє припустити появу невеликої залоги поблизу для охорони перевозу та збирання мита. Пізніше, у XIII ст., поселення було знищене навалюю орд Батия, яку, узагальнюючи, Л.В. Падалка назвав «резкою хронологическою и культурною гранью» (Падалка 1914, с. 40).

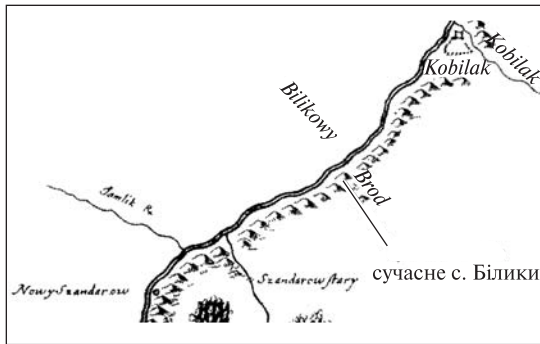

Рис. 3. Білики. Топографія місцевості на початок XVII ст. (за Г.Л. де Бопланом)

Протягом 2007—2008 рр. рештки укріплень сотенного містечка Білики досліджував автор (Калашник 2007; 2007а; 2008)

У третій чверті XVII ст., із утворенням тут сотенного центру, Білики стають укріпленим містечком, захищеним характерною для Лівобережжя дерев'яно-земляною фортецею (Крип'якевич і ін. 1992, с. 274—275; Моця 2003, с. 161; 2008, с. 60). Однак саме поселення виникає або відроджується після татарських розорень (Падалка 1914, с. 40), ймовірно, ще наприкінці XVI — у першій половині XVII ст. На карті Г.Л. де Боплана (рис. 3) місце майбутнього поселення позначено топонімом Біликів брід (Падалка 1914, с. 183). Населення містечка склалося і поступово поповнювалося переселенцями з північних та західних регіонів майбутньої України (Величко 1991, с. 179).

Таблиця 1. Білики 2008, зачистка 1.
Співвідношення керамічних форм за хронологією

Глибина шару від репера	Фрагменти димленого посуду	Фрагменти світлоглиняного посуду.	Невизначений посуд
0,30—1,05 м	5	6	1
1,05—1,12 м	3	5	2
1,12—1,85 м	13	12	2
Всього 49 екз.			

Таблиця 2. Білики 2008, зачистка 2.
Співвідношення керамічних форм за хронологією

Глибина шару від репера	Фрагменти димленого посуду	Фрагменти світлоглиняного посуду	Невизначений посуд
0,30—1,2 м	10	6	—//—
1,2—1,8 м	14	1	—//—
1,2—1,8 м (яма)	11	17	—//—
Всього 59 екз.			

Найдавніша згадка про білицького сотника Андрія Грищоту датується 1659 р. (Мокляк 2008, с. 69). Проте підвищення статусу містечка не може бути показником для визначення часу спорудження укріплень. У добу пізнього середньовіччя укріплення мали навіть українські села (Ханко 1994, с. 18). Отже, можна припустити існування спадковості фортифікаційної традиції у Біликах із часу їх заснування до послаблення та остаточної втрати форпостом оборонної ролі. Тут не можна не згадати *Itinerarium* 1708—1709 рр. Деніела Крмана, в якому мандрівник під датою 9 липня 1709 р. згадує про шлях відступу військових сил Карла XII на південь повз «село» Білики (Крман 1999, с. 102). Чому на позначення містечка словаком було обрано саме цей термін, не зрозуміло. З наукових джерел та місцевих переказів відомо, що фортецю обслуговувала і система підземних комунікацій (Бучневич 1999, с. 8; Жук 1989, с. 97), не досліджених належним чином до сьогодні. У північно-східній частині еспланади, розгорнутої з напільного боку, на поверхні фіксується група провалів округлої форми. Ці структури не досліджувалися, однак вони можуть бути таким елементом фортифікаційних споруд як вовчі ями, підсилені надовбями (Губайдуллин 2003, с. 34).

За класифікацією Є. Осадчого, розробленою для Слобожанщини, Білицьку фортецю на розвинутому етапі можна віднести до третього типу укріплень — великі фортеці, залишки сотенних та полкових міст (Осадчий 2007, с. 13), але із тими відмінностями, що ця фортеця є домінуючою на місцевості, а не терасною, не залежить від рельєфу, а збудована у формі прямокутника на рівному розчищеному майданчику (рис. 2, 2). Фортецю у Біликах, за наведеною класифікацією, можна вважати і укріпленням другого типу — прикордонним острогом (Осадчий 2007, с. 12). Основою для подібних фортифікацій був сухий рів з трьох сторін укріплення, дерев'яна стіна, яку ставили на вал та ескарп з боку річки (Осадчий 2007, с. 13). Аналогічні характеристики властиві Білицькій фортеці. Проте визначальним чинником у цьому випадку вважається статус містечка, а топографічно його доцільно виділити в окремий вид вказаного третього типу.

Прошарок горілого ґрунту залягав між двома потужними шарами: верхнім коричнюватим та нижнім чорним (рис. 1). Керамічний комплекс обох шарів чітко розмежовується на два періоди (табл. 1, 2). У ранньому, другій половині XVII — початку XVIII ст. (рис. 4, 1), за кількістю переважає димлена (морена) кераміка із плав-

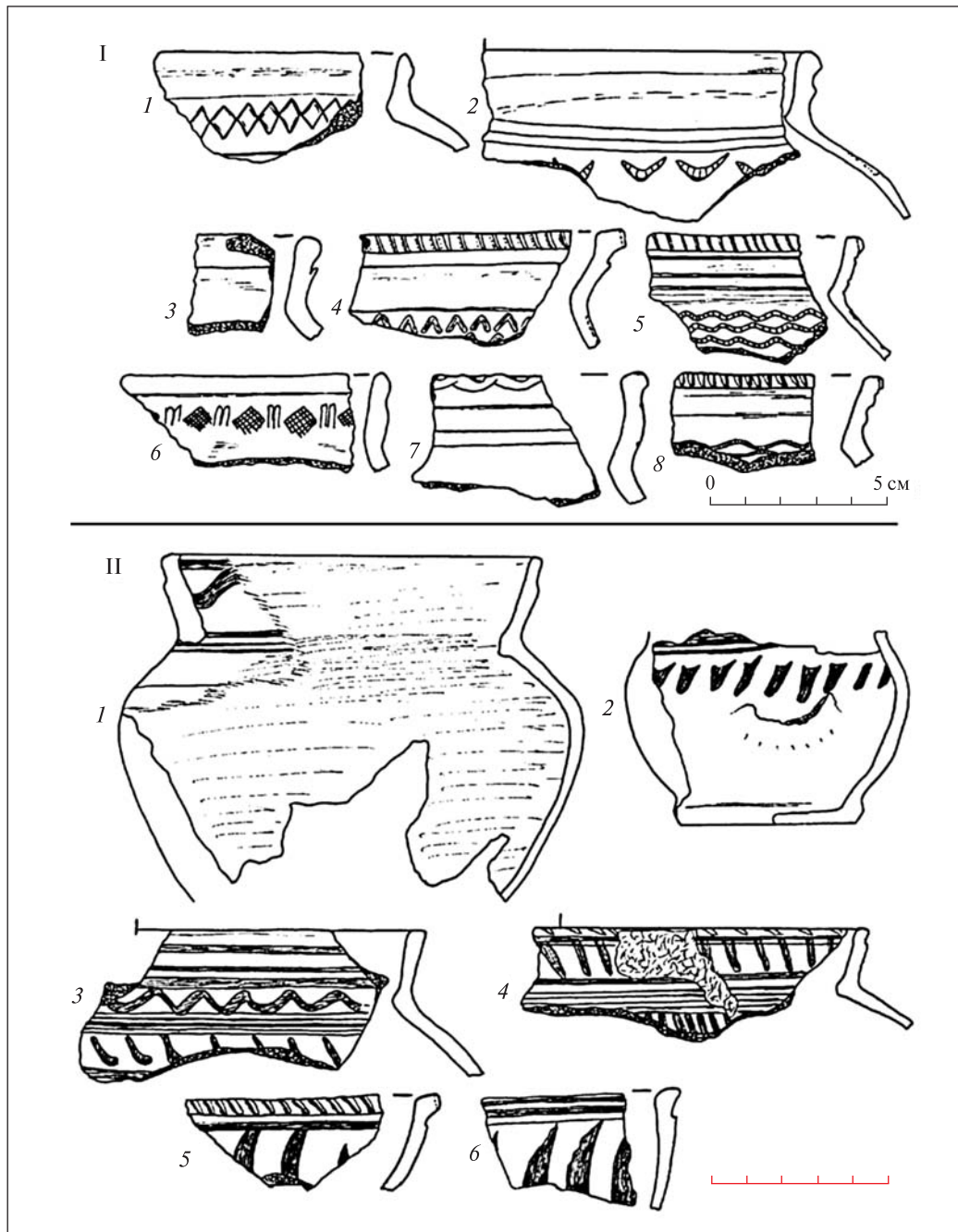

Рис. 4. Білики, куток Гора. Фрагменти кераміки із зачистки

ними лініями профілю, вінцями, прикрашеними відбитками палички по зрізу та рельєфним орнаментом, нанесеним штапом на вінцях і плічках (Виноградська 1997, с. 131). Кераміка пізнього етапу фортечного будівництва, а саме XVIII ст., світлоглиняна або теракотових тонів, орнаментована розписом рудими та брунатними ангобами. Однак у ній подекуди відтворюються архаїчні елементи декору — рельєфні пасма на вінці, відбитки паличкою на зрізі тощо (рис. 4, I, 3—5, 7, 8). Ранні керамічні форми переважають у нижньому шарі, який перекривається

попелястою лінзою пропеченого ґрунту згарища, пізні — у досипці укріплення після пожежі. В масив первинного насипу пізня світлоглиняна кераміка потрапила у зв'язку із засипанням у середині — третій чверті XVIII ст. спорудженої у валу ями невідомого призначення. Варто зауважити відсутність серед зразків відомої наразі кераміки розписаної із застосуванням двох—трьох кольорів ангобу, що було вживано у середині — другій половині XVIII ст. (Ханко 2000, с. 57). Отже досипано вал не пізніше середини XVIII ст.

Датувальним маркером виступає нечисленний нумізматичний матеріал. У заповненні ями виявлено монету «денга», карбовану в 1740 р. У тому самому шарі, але в замивах заповнення рову, знайдено «полушку» 1738 р. карбування. Шар пропаленої землі та лінзи буруватодерев'яного кольору, інтерпретовані як колоди, що впали чи були скинуті у рів, фіксуються нижче цієї хронологічної віхи. Таким чином, можна стверджувати, що первинні укріплення фортеці згоріли не пізніше, ніж межа 30—40-х рр. XVIII ст., коли й були досипані. Безперечно, в умовах прикордоння форпост зазнавав регулярних нападів, проте за локалізацією шару в стратиграфічній колонці, з великою ймовірністю, подію можна віднести до останньої чверті XVII — першої чверті XVIII ст.

Хронологічні відповідники у стратиграфії фортеці потребують глибшого та детальнішого дослідження. Наразі доцільно пов'язувати етап руйнації фортечних укріплень з однією із масштабних військових кампаній, події якої розгорталися на території Полтавського полку. У встановлений період таких епізодів відбулося кілька.

Найдавніший відомий за історичними джерелами військовий конфлікт, що міг залишити сліди на досліджуваному об'єкті, — протистояння І. Виговського та М. Пушкаря у добу Руїни. 15 (25) травня 1658 р., слідом за Фридрівкою, Хоролом та Решетилівкою на Білики нападали загони татар та німців з армії І. Виговського (Мокляк 2008, с. 47—48), «*город повоювали та в неволю забрали — при тім 2 татар убито і 2 німців*» (Мокляк 2008а, с. 121). Варто зауважити, що це також єдина згадка історичного джерела про руйнування Біликів ворожими військами. Тому тут вона у подальшому розглядатиметься як найвірогідніша.

Надалі Білики не потрапляють до анналів як містечко, що було знищене. Лише стан справ у полку дозволяє припускати причетність до цієї події військових походів, що виключали спокій у краї. В 1672 р. на територію України вдерлася армія турецького султана Магомета IV. Сутички у південних сотнях відомі під Переволоччю, Новими Санжарами тощо на початку лютого 1675 р. Відбувалося «*безпрецедентне за своїми масштабами пограбування та сплюндрування країни*» (Мокляк 2008, с. 57—58), нечисленне сотенне містечко навряд чи могло врятуватися.

Понад 20 років на території полку не відбувалося значних військових кампаній. 11 (21) січня 1693 р. разом із невеликими силами повстанця Петрика на Лівобережну Україну рушила кримська армія на чолі із зятем хана

Селім-Герая Нуреддін-султаном та сином хана Шірін-беєм. За різними даними кримські війська налічували від 10 до 30—40 тис. Під Новими Санжарами татари пограбували два села та полонили близько двох тисяч населення (Заїка 1994, с. 96—98). Д.І. Яворницький про грабіж поселень не згадує (Яворницький 1990, с. 129), надаючи лише відомості про збір ясиру. Орда рушила на північ повз Полтаву по р. Коломак. До списку міст, що зазнали удару, потрапили Переволоч та Кишеньки (Заїка 1994, с. 97). Про атаку на Білики даних немає.

У січні 1696 р. розпочався другий похід Петрика на землі Полтавського полку. Цього разу руйнувань зазнали Кишеньки, Келеберда, Говтва, «хутори навколо Решетилівки», Остап'є, Білоцерківка, Багачка. Повернути назад татар змусила лише відлига, 1 (11) лютого того ж року вони відступили (Заїка 1994, с. 98—99). Білики знову не потрапили до списку татарських перемог. Однак сумнівно, що прикордонне містечко із невеликою залогою, яка навряд чи налічувала більше півтисячі козаків (Мокляк 2004, с. 64), могло протистояти, а тим паче вистояти перед багатотисячною ворожою армією. Наприклад, опір захисників Переволочі у 1709 р., кількість яких разом із залогою запорожців складала 3 600 осіб, був зламаний російським дніпровським флотом та трьома кінними полками через дві години атаки (Яворницький 1990, с. 325).

Останнім татарським нападом, причетним до визначеної археологічно дати пожежі у Біликах, слід вважати події початку 1737 р. У лютому того року з боку Переволочі на Лівобережжя вдерся загін татарських військ чисельністю понад 40 тис. Знищивши війська генерала Ю.Ф. Леслі, а пізніше полковника Свечкіна, за два дні ворог проник між Ворсклою та Пслон на 50 верст у напрямку Полтави. «*Татари розоряли села, хутори, грабували і брали у полон жителів*» (Заїка 2001, с. 30). Відступили ворожі війська лише 14 (25) лютого після сутички із загоном генерала Радінга, що налічував до 300 осіб кінної та 600 пішої ландміліції (Заїка 2001, с. 31). Полтавський полк втратив 4250 полоненими, татари спалили 261 поселення та 541 хутір, а в сусідній до Білицької Кобеляцькій сотні взяли в неволю 1147 осіб та 125 вбили (Заїка 2001, с. 31).

Татарський варіант ми вважаємо найвірогіднішим з огляду на повідомлення краєзнавця з с. Маячка Новосанжарського р-ну Полтавської обл. І.В. Бовкуна про випадки виявлення місцевими жителями на забудованих ескарпах Білицької гори наконечників стріл татарсько-

го типу. Однак не слід виключати і можливість російського «погрому» як покарання за співпрацю зі шведською стороною та І. Мазепою у Північній війні. Відомо, що практично вся полкова й сотенна старшина та рядові козаки Полтавського полку підтримали гетьмана І. Мазепу та шведського короля Карла XII, тож «через події 1709 р. полтавський полк був практично знищений» (Мокляк 2004, с. 68).

11—12 квітня 1709 р. полковник Кампель з команди російського генерал-лейтенанта Ренне знищив містечка Нехвороща та Маячка на лівому березі р. Оріль (Яворницький 1990, с. 321). 13 квітня за наказом фельдмаршала графа Шереметєва 2500 російських воєнків атакували Нові Санжари (Яворницький 1990, с. 324). 16 квітня 1709 р. полки та флот під керівництвом полковника Петра Яковлева знищили сотенне містечко Келеберда: «на него напала партія донцев и, переколов немалое число запорожцев, самое местечко предала огню» (Яворницький 1990, с. 325). По тому ті ж сили штурмували Переволочну, про що вже згадувалося, та винищили прилеглу до неї територію. «Остервенение русских было так велико, что они избили женщин, детей и стариков, сожгли все

мельницы на реках, все строения в местечке, все суда, стоявшие на Днепре у переправы Переволчанской» (Яворницький 1990, с. 325).

У цих джерелах Білики знов не згадуються зруйнованими. Однак така доля чекала на них, оскільки в містечку у квітні 1709 р. квартирував прихильний до І. Мазепи Кость Гордієнко (Яворницький 1990, с. 325). Підтверджують характеристику подій свідчення очевидців тієї доби про солдат російської армії (Січинський 1991, с. 36—49). Слушно навести спогади Вебера 1720 р.: «Московський генерал Меншиков приніс на Україну всі страхоття помсти та війни. Всіх приятелів Мазепи безчесно катовано. Україна залита кров'ю, зруйнована грабунками і виявляє скрізь страшну картину варварства переможців» (Січинський 1991, с. 42).

Таким чином, фортеця сотенного містечка Білики могла бути зруйнованою в одну із поданих дат: 15 (25) травня 1658 р., на початку лютого 1675 р., у кінці січня 1693 р., у січні 1696 р., у квітні—липні 1709 р. або ж на початку лютого 1737 р. Відомий наразі матеріал не дозволяє поточнити дату події чи ідентифікувати нападників. Тема стратиграфічних відповідностей на Білицькій фортеці залишається відкритою.

Бучневич В.Є. Полтавські підземелля. — Полтава, 1999.

Величко С.В. Літопис. / Пер. з книжної української мови, комент. В.О. Шевчука. — К., 1991. — Т. 2.

Виногородська Л.І. До історії керамічного та скляного виробництва на Україні у XIV—XVIII ст. // Археологія. — 1997. — № 2. — С. 129—140.

Губайдуллин А.М. Фортификационный словарь. — Казань, 2003.

Жук В.Н. Подземелля — составная часть крепостей Поворскля // Охрана и исследование памятников археологии Полтавщины. — Полтава, 1989. — С. 94—98.

Зайка Г.П. Петрик — «політичний авантюрист» чи «гарячий малоросійський патріот»? // Козацькі старожитності Полтавщини. — Полтава, 1994. — Вип. 2. — С. 83—108.

Зайка Г.П. Українська лінія. — К.; Полтава, 2001.

Зі щоденникових записів М.А. Стана / Публікація, передмова, коментарі С.П. Степановича, О.Б. Супруненка. — Полтавський археологічний збірник. — Полтава, 1994. — Число II.

Калашиник Є.С. Білицька фортеця XVII—XVIII ст. // АЛЛУ. — Полтава, 2007. — №. 1—2. — С. 85—87.

Калашиник Є.С. Звіт про археологічні розвідки на території Кобеляцького району з підготовки археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області у 2007 році // НА ЦОДПА. — Спр. 488. — 2007а.

Калашиник Є.С. Дослідження південно-східної лінії укріплень пізньосередньовічної фортеці в с. Білики // АЛЛУ. — Полтава, 2008. — № 1—2. — С. 127—132.

Крип'якевич І., Гнатювич Б., Стефанів З. та ін. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.). — Львів, 1992.

Крман Д. Подорожній щоденник (Itinerarium 1708—1709). — К., 1999.

Ляскоронський В.Г. Городища, кургани і довгі (зміві) вали за течією рр. Псла та Ворскли (2-ге вид., репр., допов.). — Полтава, 1995.

Макаренко Н.А. Городища и курганы Полтавской губернии: Сборник топографических сведений. — Полтава, 1917.

Мироненко К.М. Давньоруські поселення Нижнього Поворскля // АЛЛУ. — 1998. — № 1—2. — С. 66—70.

Мокляк В.О. Полтавський полк в 1709 році // Українське козацтво: історія, сучасність, майбутнє: Матеріали міжнар. науково-практичної конф. (28—29 травня 2004 р.). — Полтава, 2004. — С. 62—69.

- Мокляк В.О.* Полтавський полк. Науково-популярний нарис історії полку з часу його виникнення до кінця XVIII ст. — Полтава, 2008.
- Мокляк В.О.* Полтавщина козацька (Від Люблінської унії до Коломацької ради). — Полтава, 2008а.
- Моця Б.О.* Козацька фортифікація Лівобережної України // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. — К., 2003. — Вип. 12. — С. 156—162.
- Моця Б.О.* Батурин у системі фортифікаційних споруд Лівобережної України XVII ст. // Батуринська старовина. — К., 2008. — С. 52—61.
- Осадчий Є.* Городища козацької доби Слобожанщини // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. — К., 2007. — Вип. 16. — С. 12—16.
- Падалка Л.В.* Прошлое Полтавской территории и ее заселение: Исследования и материалы. — Полтава, 1914.
- Романовский П.* Сведения о местечке Белики и его предместьи Боярка Кобеляцкого уезда // ПЕВ. Часть неофициальная. — Полтава, 1890. — № 5. — С. 173—177.
- Серов О.В.* Інформація про розкопки давньоруського городища в ур. Мажари на території смт Нові Санжари Полтавської обл. в 1992 р. // НА ЦОДПА. — Спр. 53. — 1992.
- Січинський В.* Чужинці про Україну. — Львів, 1991.
- Супруненко О.Б.* Про давньоруські центри Нижнього Поворскля // АЛЛУ. — Полтава, 1999. — № 1. — С. 20—30.
- Ханко О.В.* Містобудування на Полтавщині в XVII і XVIII століттях // Козацькі старожитності Полтавщини. — Полтава, 1994. — Вип. 2. — С. 15—31.
- Ханко О.В.* Полтавський гончарський осередок у контексті новітніх археологічних досліджень // АЛЛУ. — Полтава, 2000. — № 1—2. — С. 54—66.
- Яворницький Д.І.* Історія запорозьких козаків: У 3-х томах. — К., 1990. — Т. 3.

Одержано 19.05.2009

Е.С. Калашник

О ДАТИРОВКЕ ПОЖАРА НА УКРЕПЛЕНИЯХ КРЕПОСТИ XVII — XVIII вв. В пгт БЕЛИКИ

Освещены материалы разведок 2008 г. на укреплениях позднесредневекового сотенного местечка Белики (теперь пгт Белики Кобеляцкого р-на Полтавской обл.). Объектом исследования стал слой обожженного грунта, зафиксированный в стратиграфической колонке зачистки вала и интерпретированный как следы набега. Выяснен ряд соответствий этому факту среди исторических событий второй половины XVII — первой половины XVIII вв. На основе изучения военных походов и кампаний на территории края в обозначенный период предполагается, что нападение на казацкий форт, зафиксированное археологически, произошло в одну из следующих дат: 15 (25) мая 1658 г., в начале февраля 1675 г., в конце января 1693 г., в январе же 1696 г., в рамках апрель—июль 1709 г. или же в начале февраля 1737 г. Набег мог быть совершен как татарскими ордами, так и частями русской армии. Говорит об этом, как и о более конкретной интерпретации факта вооруженного погрома крепости, пока преждевременно.

Ye.S. Kalashnyk

ABOUT THE DATE OF CONFLAGRATION AT THE FORTIFICATIONS OF THE 17th THROUGH THE 18th CENTURIES FORTRESS IN BILYKY VILLAGE

Materials of 2008 archaeological prospecting at the fortifications of the Late Mediaeval company town Bilyky (Bilyky Village of Kobelyaky Region in Poltava Oblast now) are described here. The matter of a study was a layer of a burnt soil set in the stratigraphic column of the rampart clearing and interpreted as traces of the incursion. Several correspondences to this fact were identified among the historic events of the second half of the 17th through the first half of the 18th centuries. Basing on the study of campaigns on the territory of a region during the earmarked period it is resumed that the attack on the Cossacks' fort which was evidenced archaeologically took place at one of the following dates: May, 15 (25) of 1658, in the beginning of February of 1675, at the end of January of 1693, January of 1696, from April to July of 1709 or at the beginning of February of 1737. The assault might have been made by Tatar hordes or by Russian army units. It is too early yet to talk about more precise interpretation of the fact of armed defeat of the fortress.